

Børge Jørgensen
Bedstefars Erindringer
Fra besættelsestiden 1940 - 45

Bedstefars erindringer fra besættelsestiden 1940-45.

Side 1

Den 9. april er en dag, man aldrig glemmer. Allerede fra morgenstunden afbegyndte tyske krigsfly at flyve ind over landet; mange af dem skulle fortsætte til Norge. Hen på formiddagen fik vi fortalt, at tyske soldater var ankommet til Aalborg. Det fortalte en vognmand, som havde været derude med kreaturer.

Vi fik intet at vide gennem radioen; men denne dag blev indledningen til mange forandringer og en anderledes hverdag for os alle. Noget af det første der skete var, at vi alle skulle have mørklægningspapir for vinduerne. Det var for, at lysene ikke måtte ses fra luften af allierede flyvere, vi fik sat sort påpir på rullegardinene.

Netop på dette tidspunkt var jeg udlært som bogbinder i Aalborg og skulle aflægge svendep prøve hos en bogbinder i Aalborg. Jeg boede en uges tid hos nogle gode venner. En aften, da vi sad og nød en kop kaffe, blev der en voldsom larm nede på gaden, og da vi gik ud på deres altan for at se, hvad der var på færde, viste det sig, at man skød efter engelske fly nede foran banegården, som lå på den anden side af gaden. Senere hørte vi, at et par maskiner var blevet ramt.

Besættelsen medførte mange restriktioner og satte sit præg på dagene på mange måder. Gik man en aftentur så man nogle meget kraftige lyskeglar, der søgte i luftrummet over Aalborg for at lokalisere engelske fly. Det var et meget karakteristisk syn under hele besættelsen.

På nogle bakker ca. 4 km syd for Jerslev havde tyskerne en såkaldt lyttepost, der skulle opdage fjendtlige fly og rapportere til Aalborg. Mandskabet fra denne post boede den første tid på kroen og gik derud hver dag, men senere byggede de en barak. En af soldaterne såede en æblekerne lidt fra barakken, og træet kom til at bære frugt. Æblerne var ganske udmærkede. Det skete flere gange, at tyske troppeafdelinger kom marcherende gennem byen, ofte syngende: "Wir farm gegen Engelland", og synge kunne de, det er sikkert - og uniformerne sad, som om de var skræddersyede.

Somme tider kom der soldater fra erobrede lande f.eks. Ungarn, Jugoslavien og Rusland, de sidste først senere, og de så mere forhulede ud, de var jo tvunget til at bære tysk uniform.

En dag så vi et mærkeligt syn: Hele torvet var fyldt med krigstanks. Der var ca. 15-20 stk. Det syn glemmer jeg aldrig. Der var jo stadigvæk en hel del trafik af tyske fly, mange af dem transportfly med bl.a. soldater til Norge. Det skete, at et tysk jagertly nødlandede, og så var vi jo ude at se på det. Vi havde jo set så mange i luften, så det var interessant at se dem nede på jorden. De var landet på markerne uden at piloten var kommet til skade; men et sted var to jagerfly stødt sammen i luften, og de faldt ned. Så der var piloterne sikkert omkommet.

En dag skete der en begivenhed, som tiltrak mange mennesker, en engelsk spærre-

ballon, som må have revet sig løs i England og var ved vindens hjælp drevet herover. Så havde den sat sig fast lige vest for byen. Den havde sikkert en forankring, der greb fast i noget. Det var en stor krabat på ca. 8 m længde og en tykkelse på ca. 4 m. Man brugte disse store balloner til at bremse bombefly med. De blev ophængt i deres wirer i en ring omkring de store byer, og hvis flyene fløj ind i wirerne, faldt de ned. Hvad der blev af ballonen husker jeg ikke, men tyskerne har sikkert taget vare på den. Der var jo meget værdifuldt lærred i den. Engang var der indkvarteret russiske soldater i tyske uniformer i forsamlingshuset og en dag var den tyske kommandant blevet vred på dem over et eller andet. For at straffe dem blev de sat til at grave nogle meningsløse huller i kirkebakken. Jeg kom tilfældigt forbi og så en russer, der knækkede spadeskafet. Han lo over hele ansigtet og smilede til mig. Russerne opførte sig anderledes end tyskerne. De ville bl.a. gerne på besøg hos landsbyens beboere for om muligt at få lejlighed til at høre radio. De ville så gerne høre nyt fra deres hjemland.

Hvis man kom til Brønderslev, kunne man se en anden karakteristisk ting, nemlig nogle utroligt lange godstog, lastede med alt muligt, der var bestemt for Tyskland. Det varede en evighed, inden den sidste vogn forlod banegården. Der var mindst 30 vogne, og de blev selvfølgelig trukket af et stort damplokomotiv.

Efterhånden ebbede den private biltrafik ud. Der var simpelthen ikke benzin at få. Mange biler blev klodset op, mens man ventede på bedre tider. Der var jo imidlertid kørsel, der kunne være livsnødvendig, og der måtte man prøve at reservere brændstof. Men man fandt ud af, at man kunne lave en slags drivgas, generatorgas eller for nemheds skyld "gengas". Man anbragte ligesom en slags kakkelovn enten ved siden eller bag på bilen, og så fyrede man i den med træ, der var savet i forholdsvis små klodser, og på en vis måde få det til at brænde, så det udviklede gas. Det fungerede som regel udmærket, men det var jo mere besværligt og langsommeligt at have med at gøre. Sommetider brændte det ikke så godt, og så holdt man stille, mens man stangede i "kakkelovnen" med en lang jernstang.

I disse år hørte man engelsk radio hver dag for at høre om krigens gang. Den danske radio var jo fuld af tysk propaganda. Men gaderne lå stille hen. Der var mørkt alle vegne, ingen gadelys og ingen lys fra husene. De første krigsvintre var meget strenge med temperaturer ned til -32 grader, og så var det jo så uheldigt, at der var stor mangel på brændsel. Det var mest tørv, man fyrede med, men det blev også en mangelvare. Der var ellers gode penge at tjene ved at sælge tørv, og man blev ved med at grave tørv langt ud på efteråret med det resultat, at de ikke nåede at blive tørre.

Den gang var der centimetertykt lag is på indersiderne af vinduerne. Det kneb også meget med at holde cyklerne i gang. Det var næsten umuligt at få dæk og slanger. Det gik så galt, at man stoppede hø i dækkene eller man kunne købe nogle krumme stykker træ, der kunne anbringes i fælgene. Det fungerede, men det lavede også et slemt spektakel, når man kørte. Hvis man havde et lille barn, man skulle have med,

havde man en lille påhængsvogn, der lignede en kajak. Så klarede man sig med det. Der var jo næsten ingen trafik den gang. Det er næsten ikke til at forestille sig i dag. En aften, efter at vi var gået til ro, gav det et voldsomt brag, så vinduer og døre klirrede. Dagen efter erfarede vi, at det var et engelsk bombefly, der havde kastet nogle bomber ca. 4 km øst for Jerslev (Hellum) for at slippe fra de tyske jagerfly. Dagen efter, da beboerne i Hellum kom ud, fandt de store bombesplinter i deres haver. Det var et held, at det skete om natten, ellers kunne det let have kostet menneskeliv. Efterhånden som besættelsesårene skred frem, vendte krigslykken sig for tyskerne, og soldaterne blev ligesom mere anspændte. Nu gik de ikke længere med geværene lodret, men sænkede lige som parat til at skyde.

En aften kom en ældre mand og skulle hjem. Han boede lige ved siden af det omtalte forsamlingshus. Vagtposten standsede ham og satte sit gevær ind på maven af ham. Men Kræn Degn - for ham var det - slog geværet til side med hånden og sagde: "Ah, din torsk", og så var han straks genkendt og alt i orden.

Det danske politi var nu sat ud af funktion, men så blev der dannet nogle private vagtværn, som patruljerede i gaderne, bl.a. for at forebygge tyverier.

Sidst i april 1945 ventede vi vort første barn, og fødslen skulle foregå på Brønderslev Sygehus. Natten efter den 25. blev jeg vækket og fik at vide, at jeg havde fået en søn, og at jeg kunne få lov til at få ham at se, så snart jeg kunne være deroppe. Altså tog jeg min cykel i nattens mulm og mørke og kørte mod Brønderslev. Halvvejs deroppe mødte jeg en stor krigstank. Jeg stod af cyklen og gik godt til side. Da jeg kom ind i byen, stod der flere steder tyske vagtposter med sænkede geværer. Da jeg kom ud til sygehuset, skulle jeg gå helt bag om bygningen. Så blev der åbnet et lille vindue på første sal, og jeg skulle gøre rede for, hvem jeg var, og hvad mit ærinde var. Jeg kom så ind og så den lille, men det var første gang, jeg havde set et spædbarn. Jeg var lidt skuffet, for han var både rynket og skæv i hovedet; men det har heldigvis for længst rettet sig.

Grunden til, at de var så forsigtige med at lukke mig ind på sygehuset, var, at de var bange for, at overlægen skulle blive taget som gidsel af tyskerne. En uges tid efter skulle jeg have min kone og min lille søn hentet hjem og ville leje en taxa; men vognmanden var bange for, at tyskerne ville beslaglægge taxaen. I stedet stillede han med en hel rutebil. Da vi lige var kommet ud af byen, stod der en flok tyskere og standsede os. Vi tænkte: hvad sker der nu. Men heldigvis ville de bare have lov til at køre med til Jerslev, og det fik de selvfølgelig. Så vi blev ordentlig eskorteret, skal jeg love for.

Jerslev, d. 28-12- 2000

Børge Jørgensen(15/3.1920)